Obsah

Předmluva 1
Úvod: Obor dětská a dorostová psychiatrie 3

1 Vývojová období dětství a dospívání 5
1.1 Prenatální období 5
1.2 Novorozenecké období 6
1.3 Kojenecké období 6
1.4 Batolecí období 6
1.5 Předškolní období 7
1.6 Mladší školní období 7
1.7 Dospívání 7
1.8 Vývojové teorie 8
1.8.1 Stadia kognitivního vývoje – Jean Piaget (1896–1980) 8
1.8.2 Stadia psychosociálního vývoje – Erik Erikson (1902–1994) 9
1.9 Vývojové aspekty rodičovského chování 9

2 Pedopsychiatrická propedeutika 11
2.1 Pedopsychiatrické vyšetření 11
2.1.1 Úvodní údaje 11
2.1.2 Rodinná anamnéza 12
2.1.3 Osobní anamnéza dítěte 12
2.1.4 Nynější onemocnění 15
2.1.5 Psychopatologický nález 15
2.1.6 Somatický nález 16
2.1.7 Výstupy vyšetření 16
2.2 Obecná psychopatologie 17
2.2.1 Poruchy vnímání 17
2.2.2 Poruchy myšlení 19
2.2.3 Poruchy vůle a jednání 22
2.2.4 Poruchy vědomí 23
2.2.5 Poruchy emocí 24
2.2.6 Poruchy paměti 26
2.2.7 Poruchy inteligence 26
2.2.8 Poruchy pudů 27
2.2.9 Poruchy osobnosti 28
2.3 Psychologické vyšetření 29
2.3.1 Výkonové metody 31
2.3.2 Projektivní metody 32
2.3.3 Vývojové škály 33
2.3.4 Inteligenční testy a soubory 34

2.3.5 Formulace psychologického nálezu nebo zprávy 35
2.4 Objektivní vyšetřovací metody 36
2.4.1 Laboratorní vyšetření 36
2.4.2 Elektrokardiografické vyšetření 38
2.4.3 Elektroencefalografické vyšetření 38
2.4.4 Zobrazovací metody 39

3 Neurovývojové poruchy 41
3.1 Poruchy vývoje intelektu 41
3.2 Vývojové poruchy řeči a učení 44
3.2.1 Vývojové poruchy řeči nebo jazyka 44
3.2.2 Vývojová porucha učení 47
3.2.3 Vývojová porucha motorické koordinace 49
3.3 Porucha autistického spektra 50
3.4 Porucha pozornosti s hyperaktivitou 61
3.4.1 Porucha pozornosti s hyperaktivitou, s převládajícími projevy nepozornosti 64
3.4.2 Porucha pozornosti s hyperaktivitou, převážně hyperaktivní–impulzivní projev 64
3.4.3 Kombinovaná porucha pozornosti s hyperaktivitou 64

4 Schizofrenie a jiné psychotické poruchy 73
4.1 Schizofrenie 73
4.2 Jiné psychotické poruchy 79
4.2.1 Schizoafektivní porucha 79
4.2.2 Schizotypální porucha 79
4.2.3 Akutní a přechodná psychotická porucha 80
4.2.4 Porucha s bludy 81
4.2.5 Sekundární psychotický syndrom 81
4.3 Katatonie 82

5 Poruchy nálady 87
5.1 Bipolární a související poruchy 88
5.1.1 Bipolární porucha typu I 88
5.1.2 Bipolární porucha typu II 90
5.1.3 Cyklothymní porucha 97
5.2 Depresivní poruchy 100
5.2.1 Jedna epizoda depresivní poruchy 100
5.2.2 Rekurentní depresivní porucha 100
5.2.3 Dysthymní porucha 104
5.2.4 Smíšená depresivní a úzkostná porucha 106

6 Úzkostné a neurotické poruchy 111
6.1 Panická porucha 111
6.2 Generalizovaná úzkostná porucha 114

6.3 Sociální úzkostná porucha . . . 118
6.4 Fobická úzkostná porucha . . . 120
6.5 Separační úzkostná porucha . . . 123
6.6 Obsedantně-kompulzivní porucha . . . 126
6.7 Disociativní poruchy . . . 132
6.7.1 Disociativní porucha s neurologickými symptomy . . . 133
6.7.2 Disociativní amnézie . . . 134
6.7.3 Trans . . . 135
6.7.4 Porucha posedlosti a transu . . . 135
6.7.5 Disociativní porucha identity . . . 135
6.7.6 Částečná disociativní porucha identity . . . 136
6.7.7 Porucha depersonalizace a derealizace . . . 136
6.8 Poruchy tělesné tísně nebo tělesného prožívání . . . 138
6.8.1 Porucha tělesné tísně . . . 138
6.8.2 Dysforie tělesné integrity . . . 138
6.9 Selektivní mutismus . . . 141

7 Poruchy specificky spojené se stresem . . . 143
7.1 Posttraumatická stresová porucha . . . 143
7.2 Komplexní posttraumatická stresová porucha . . . 146
7.3 Porucha prolongovaného truchlení . . . 148
7.4 Poruchy přizpůsobení . . . 150
7.5 Reaktivní porucha příchylnosti . . . 152
7.6 Dezinhibovaná porucha sociální angažovanosti . . . 154

8 Poruchy příjmu potravy . . . 157
8.1 Mentální anorexie . . . 158
8.2 Mentální bulimie . . . 162
8.3 Porucha záchvatovitého přejídání . . . 165
8.4 Porucha příjmu potravy s omezením a vyhýbáním se jídlu . . . 165
8.5 Pika . . . 166
8.6 Ruminačně-regurgitační porucha . . . 166
8.7 Specifické poruchy příjmu jídla v útlém a dětském věku . . . 167
8.7.1 Emoční porucha spojená s vyhýbáním se jídlu . . . 167
8.7.2 Syndrom vybíravosti v jídle . . . 168
8.7.3 Syndrom pervazivního odmítání . . . 168
8.8 Obezita v dětském a dorostovém věku . . . 168

9 Poruchy způsobené užíváním návykových látek nebo závislostním chováním . . . 173
9.1 Poruchy způsobené užíváním návykových látek . . . 173
9.1.1 Specifikace průběhové formy závislosti . . . 174
9.2 Alkohol . . . 176
9.3 Kanabinoidy . . . 180
9.4 Syntetické kanabinoidy . . . 181

9.5 Opioidy a opiáty . . . 182
9.6 Hypnotika, sedativa, anxiolytika . . . 184
9.7 Kokain . . . 186
9.8 Stimulancia (amfetaminy, metamfetamin, metkatinon) . . . 187
9.9 Kofein . . . 189
9.10 Halucinogeny . . . 190
9.11 Nikotin . . . 191
9.12 Těkavé inhalanty . . . 192
9.13 Poruchy způsobené užíváním jiných specifikovaných psychoaktivních látek . . . 193
9.14 Poruchy způsobené závislostním chováním . . . 194
9.14.1 Společná kritéria pro hráčskou poruchu a poruchu hraní digitálních her . . . 195
9.14.2 Hráčská porucha . . . 195
9.14.3 Porucha hraní digitálních her . . . 196
9.15 Krátká intervence . . . 196
9.16 Programy minimalizace rizik (harm reduction) . . . 199

10 Poruchy chování a vývoje osobnosti . . . 201
10.1 Rušivé chování nebo disociální poruchy chování . . . 201
10.1.1 Porucha opozičního vzdoru . . . 201
10.1.2 Disociální porucha chování . . . 204
10.2 Disharmonický vývoj osobnosti . . . 208
10.3 Poruchy osobnosti . . . 208
10.4 Návykové a impulzivní poruchy . . . 213
10.4.1 Pyrománie . . . 213
10.4.2 Kleptománie . . . 214
10.4.3 Kompulzivní porucha sexuálního chování . . . 215
10.4.4 Intermitentní výbušná porucha . . . 216

11 Sexuologická problematika v dětství a adolescenci . . . 217
11.1 Projevy sexuality u dětí před pubertou a po jejím nástupu . . . 217
11.2 Sexuální výchova . . . 218
11.3 Excesivní masturbace u dětí před pubertou . . . 219
11.4 Dětské sexuální hry . . . 220
11.5 Genderový nesoulad . . . 220
11.5.1 Genderový nesoulad v dětství . . . 221
11.5.2 Genderový nesoulad v dospívání nebo v dospělosti . . . 221

12 Psychické poruchy se somatickými projevy . . . 225
12.1 Tikové poruchy . . . 225
12.1.1 Přechodná tiková porucha . . . 228
12.1.2 Chronická motorická nebo fonická tiková porucha . . . 228
12.1.3 Touretteův syndrom . . . 229
12.2 Poruchy vylučování . . . 233

12.2.1 Enuréza 233
12.2.2 Enkopréza 236

13 Specifické otázky dětské psychiatrie 239
13.1 Týrané, zanedbávané a sexuálně zneužívané dítě 239
13.1.1 Charakteristiky týrajících a týraných – rizikové faktory 239
13.1.2 Týrané, zanedbávané a zneužívané dítě 240
13.1.3 Následky týrání, zanedbávání a sexuálního zneužívání 241
13.1.4 Terapie a další intervence 242
13.1.5 Právní důsledky 243
13.2 Münchhausenův syndrom by proxy 244
13.3 Suicidalita a sebepoškozování v dětství a adolescenci 246
13.4 Dětská a adolescentní forenzní psychiatrie 253
13.4.1 Soudněznalecká činnost v oblasti trestněprávní 253
13.4.2 Posuzování v civilněprávních věcech 255

14 Psychofarmaka a biologické léčebné metody 257
14.1 Obecná pediatrická psychofarmakologie 257
14.2 Antidepresiva 259
14.2.1 Selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu 261
14.2.2 Duální antidepresiva 263
14.2.3 Jiná antidepresiva 265
14.2.4 Inhibitory monoaminooxidázy 266
14.2.5 Starší antidepresiva 266
14.3 Anxiolytika 268
14.3.1 Benzodiazepinová anxiolytika 268
14.3.2 Nebenzodiazepinová anxiolytika 270
14.4 Thymoprofylaktika 272
14.5 Antipsychotika 275
14.5.1 Atypická antipsychotika 276
14.5.2 Typická antipsychotika 280
14.6 Psychostimulancia a nestimulační léky pro ADHD 281
14.7 Hypnotika 284
14.8 Elektrokonvulzivní terapie 285
14.9 Jiné biologické léčebné metody 287

15 Psychoterapie dětí a adolescentů 291
15.1 Rozdíly v psychoterapii dětských, adolescentních a dospělých pacientů 291
15.2 Základní přístupy a metody 292
15.2.1 Teoretická východiska 292
15.2.2 Nejčastější psychoterapeutické modality u dětí a adolescentů 295
15.3 Dialektická behaviorální terapie 299
15.3.1 Úvod a teoretická východiska 299
15.3.2 Základní struktura 300

15.3.3 Indikace v dětské a dorostové psychiatrii . . . 301
15.3.4 Účinnost DBT-A . . . 301
15.4 Všímavost (mindfulness) . . . 302
15.5 Další psychoterapeutické metody . . . 304
15.5.1 Arteterapie . . . 304
15.5.2 Muzikoterapie . . . 305
15.5.3 Biblioterapie . . . 305
15.5.4 Relaxační techniky . . . 306

Souhrn . . . 308
Summary . . . 309
Medailonky . . . 310
Seznam zkratek . . . 313
Rejstřík . . . 318